

musical therapy) during four stages of corrective work: propaedeutic, aimed at preparation of the child to musical perception; preparatory – for the development of interest in musical activity; corrective – for correction of the impaired components of personal development; representative – for demonstration of achievements in musical activity.

Experimental verification of the carried out corrective work has shown the effectiveness and feasibility of its implementation with children with reduced vision. Upon completion of the molding experiment, personal development had a positive tendency to increase in the experimental group as compared with control groups, approaching the corresponding results of children with normal eyesight. In order to confirm the results of the study, the mathematical processing and validation of the results obtained with the help of the Student's t-criterion and Fischer's exact criterion have been carried out. The ways of enhancement of correctional efficiency of the musical activity are directed at improvement of intellectual, emotional, speech, motor, musical-aesthetic, in general – personal development of preschool children with reduced vision.

Key words: *preschool children with reduced vision, musical activity, ways of correctional influence, personal development.*

УДК 373.2.016:796.3

Ірина Власенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7088-3484

Сергій Харченко

Сумський національний аграрний університет
ORCID ID 0000-0002-4975-321X

Андрій Красілов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-7725-5074

DOI 10.24139/2312-5993/2018.10/343-352

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДІЙ З М'ЯЧЕМ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Основним напрямом даного дослідження є виявлення педагогічних умов, які забезпечують ефективний вплив ігор та ігрових вправ з м'ячем на всебічний розвиток дітей молодшого шкільного віку, доведено позитивний вплив занять фізичними вправами на стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку та впровадження результатів в освітній процес початкових школярів України.

Ключові слова: *фізичне виховання, м'яч, рухові якості, молодший шкільний вік*

Постановка проблеми. Поліпшення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я та підвищення рухової активності дітей 6–9 років потребує подальшого вдосконалення системи фізичного виховання молодших школярів.

Багаточисельні публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників свідчать про важливе значення рухової дії з м'ячем для всебічного розвитку дитини. На думку багатьох авторів, рухові дії мають велике оздоровче (*Закон України «Про дошкільну освіту»*), виховне (*Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років*) та освітнє (Рибалко, 2016) значення, сприяють гармонійному розвитку дитини. Ігри з м'ячем – це «своєрідна комплексна гімнастика» для молодших школярів (Москаленко, 2007).

Серед рухових дій, якими дитина оволодіває, починаючи з раннього шкільного віку, шляхом нагромадження індивідуального досвіду та під впливом цілеспрямованого педагогічного процесу, значне місце посідають рухові дії з м'ячем (Вільчковський, 1998; *Закон України «Про фізичну культуру і спорт»*; Худолій, 2008).

Оволодіння найпростішою технікою цих рухів доцільно починати з дітьми старшого дошкільного віку та молодшими школярами.

Цей віковий період розвитку дитини є найбільш оптимальним (сенситивним) для навчання нових, більш складних за координацією, рухів (*Закон України «Про дошкільну освіту»*; *Закон України «Про фізичну культуру і спорт»*) та для збільшення фізіологічних навантажень під час виконання фізичних вправ (Куртова, 2008; Рибалко, 2011).

Наукове обґрунтування педагогічних умов навчання дітей 6–9 років ігор спортивного характеру та розробка на цій основі відповідних методичних рекомендацій дозволяють ширше застосовувати елементи гри з м'ячем у системі фізичного виховання молодших школярів, підвищувати руховий режим за рахунок активізації дітей у самостійних формах ігрової діяльності під час прогулянок.

Аналіз актуальних досліджень. Дитина, що з'явилася на світ, ще не має вмінь і навичок, необхідних для участі в житті суспільства і творчості. «Людина повинна вчитися, щоб стати тим, ким вона повинна бути», – писав Я. А. Коменський.

Взаємозв'язок психічного і моторного розвитку дітей молодшого шкільного віку розглядається в окремих працях Г. М. Косаткіної та Н. А. Боткіної. Вони акцентують увагу на необхідності використання системи фізичних вправ та ігор різного спрямування з метою вдосконалення психічних процесів молодших школярів.

Значний внесок у розкриття фізіологічних механізмів рухової діяльності людини зробили М. Е. Введенський та А. А. Ухтомський. Теорія парабіоза Введенського, універсальної реакції живої тканини на вплив ззовні, виявляє генетичну єдність процесів збудження і гальмування, які визначають функціональні відправлення організму і, зокрема, акти рухової діяльності.

Для розуміння фізіологічних механізмів керування рухами важливе значення має вчення А. А. Ухтомського про домінанту. Домінувальні рухові

центри в центральній нервовій системі відіграють координаційну роль у цілеспрямованій руховій діяльності.

Різні аспекти ставлення дітей молодшого шкільного віку вивчали багато вчених із різних галузей педагогіки, психології та фізичного виховання.

Методологічні основи фізичного виховання розглядаються в роботах А. Дубогай (1989), Т. Круцевич (2003), О. Худолія (2007), Б. Шияна (2002). Розвиткові фізичних та психологічних якостей присвячені дослідження Е. Вільчковського (1998), Л. Ковальчук (2004), Н. Москаленко (2007), К. Огністої (2003).

Ученими Н. В. Москаленко, О. О. Власюк, І. В. Степановою доведено позитивний вплив занять фізичними вправами на стан здоров'я дітей різного шкільного віку.

Фізичне виховання як педагогічний процес, спрямований на збереження та зміцнення здоров'я, формування рухових умінь і навичок, є цікавим для більшості учнів перших класів. Урок фізичної культури подобається переважній більшості дітей (86,6 %). Наші результати підтверджуються даними Н. Москаленко, Т. Олімпієвої. Згідно з їхніми даними, позитивно ставляться до уроків фізичної культури 97,3 % і 93 % учнів.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок про актуальність для теорії та методики фізичного виховання дослідження питань оптимізації процесу формування рухових дій із елементами футболу в дітей молодшого шкільного віку.

Мета статті. полягає у визначенні педагогічних умов, які сприяють ефективному навчанню дітей молодшого шкільного віку ігор та ігрових вправ з м'ячем.

Завдання:

- Виявити закономірності формування мотивації до дій з м'ячем у дітей молодшого шкільного віку.
- Визначити вплив вправ та ігор з м'ячем на стан здоров'я, фізичний розвиток, працездатність та рухову підготовленість дітей 6–9 років.

Виклад основного матеріалу. Процес формування рухових умінь та навичок у дітей молодшого шкільного віку може ефективно здійснюватися тільки на основі врахування закономірностей розвитку їх рухової функції.

Перше, чому починає вчитися дитина, яка вступає в життя, – це рухові дії. Вона пізнає нове про себе і про навколишнє середовище, поширює й удосконалює свої знання, уміння та навички, і ці пізнання здійснюються через рухи, засобом рухів і в рухах (Козерук, 2014).

Рух є біологічною потребою людини, він сприяє нормальній життєдіяльності організму, це дійовий засіб активної стимуляції процесів росту й формування всіх органів і систем.

Рухові дії в фізичному вихованні є основою навчання, оскільки тут рухова діяльність виступає як об'єкт, засіб і мета її подальшого

вдосконалення. Гносеологічним обґрунтуванням теорії навчання рухових дій є положення філософії, зокрема, концепція активного перетворення світу, єдність об'єктивного й суб'єктивного в людській діяльності, соціальної обумовленості свідомості та діяльності особистості (Куртова, 2008).

Одним із основних завдань предмету фізична культура в початковій школі є розширення ігрового досвіду, удосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності. Як відомо, саме в дитячому віці формуються основні рухові вміння та навички. А результати їх формування залишаються в людини на все життя. Вони визначають її реакції на життєві ситуації, особливо в екстремальних умовах, де необхідні такі якості, як упевненість у своїх діях, координація, спритність, реакція вибору та інші якості. Це і розвиває комплексна вправа, якою є гра рухлива та спортивна. А гра, як ми знаємо, є дією з багатьма складовими, де кожен із її учасників повинен урахувувати багато чинників, учитися приймати правильне рішення згідно з ситуацією, яка виникає тепер і зараз. І робити висновки, якщо дія призвела до небажаних наслідків. Але щоб подолати цю довгу дорогу в оволодінні цілісною вправою, з використанням всього діапазону навичок та вмінь у майбутньому, треба, звичайно, почати з самого простого (Рибалко, 2011).

Успішність в оволодінні ігровими діями з м'ячем залежить від координаційних можливостей учнів. Унікальність ситуації полягає саме в тому, що одночасно з оволодінням руховими діями з м'ячем удосконалюються також координаційні можливості учнів. І молодший шкільний вік є найбільше сприятливим періодом для їх розвитку.

Першим кроком до практичної діяльності в цьому напрямі є розділення учнів у класі на три умовні групи, залежно від можливостей учнів, а також з метою кращого контролю за ходом оволодіння вміннями та навичками. Для цього вчитель проводить рухову гру: «М'яч сусіду» – передавання м'яча або декількох м'ячів у шерензі, у колоні, із рук у руки.

Визначає рівень спроможності володіння руховими діями. З метою попередження травматизму в початковій школі м'ячі повинні використовуватися легкі, не тверді, навіть трохи здуті. Особливу увагу треба звернути на дітей, у яких є порушення зору та дітей, у яких «розсіяна» увага.

Отже, їх необхідно розмістити в окрему групу. При вивченні вправ для цієї групи виділяються найбільш легкі м'ячі, самого яскравого кольору. Можна навіть використовувати великі дитячі гумові м'ячі. У другу групу визначають здібних до цієї вправи дітей. Для цієї групи виділяється більше м'ячів, ніж в інші групи, щоб забезпечити більш високий відсоток моторної щільності, з метою відповідної дисципліни. І до третьої групи ми можемо віднести дітей, які відповідають особливостям даного шкільного віку.

Другим кроком до практики засвоєння практичних умінь та навичок буде усвідомлення учнями алгоритму дій, самого механізму тримання м'яча, ловіння та передавання. Важливо звернути увагу на положення тіла при цьому, так звану стійку «гравця». Ноги учня розміщуються на ширині плечей, трохи зігнуті в колінах, руки також зігнуті в ліктях, лікті спрямовані вниз. Пальці рук уявно тримають великий м'яч і знаходяться на рівні грудей. Для того, щоб ця стійка була невимушеною і комфортною, треба до неї звикнути.

З цією метою вчитель дає за декілька уроків до того, як приступити до вивчення вправ із м'ячем, пересування приставними кроками в різних напрямках, стрибки та зупинку по сигналу в заданому положенні. Тільки після того, як учням стає комфортно в положенні стійки «гравця», і вони безпомилково виконують це завдання, доцільно приступати до роботи з м'ячем.

Наступним кроком є тримання м'яча та його ловіння двома руками. Положення тримання, а також наступного ловіння я оголошую дітям як «кошик» для м'яча. Пальці рук знаходяться в положенні на півсфери, зустрічаючи м'яч, охоплюють його збоку, а великі пальці закривають його позаду. Таким чином він повністю «свій». Особливий момент ловіння м'яча полягає й у тому, що ми повинні його зустрічати, витягнувши руки з «кошиком» назустріч, подати тулуб уперед.

І як тільки м'яч торкається долоней, а пальці затискають м'яч, руки повинні робити амортизаційний рух назад. Взагалі, все тіло в цьому бере участь. Передавання м'яча двома руками вперед «від грудей» проводиться у зворотному напрямку, тільки з кроком, або рухом уперед.

Перед тим, як приступити до виконання вправ, слід звернути увагу на такі застереження, що не можна, наприклад, дозволяти виконувати ведення м'яча двома руками, або кидати м'яч у будь-яку ціль двома руками із-за голови, тому що це призводить до негативного переносу навичок у майбутньому. Ще недоцільно проводити естафети з ведінням м'яча на швидкість змагальним методом, оскільки в дітей, які навчаються в початковій школі, недостатньо міцно сформовані рухові стереотипи, і під час змагальної діяльності вони можуть руйнуватися.

Однією з форм фізичного виховання молодших школярів є спортивні години, які проводяться згідно з інструкцією Міністерства освіти України у групах подовженого дня. За правильної організації спортивна година в групі продовженого дня (далі ГПД) допомагає вихованцям зняти розумову напругу після уроків, подолати втому, підвищити працездатність, рівень рухової активності, збагатитися знанням рухових ігор та естафет, набути вмінь організовано грати в колективі однолітків.

Спортивна година в ГПД включає такі види рухів:

- ходьба звичайна з різними рухами рук, ніг, тулуба; повільна та швидка ходьба по периметру майданчика зі зміною напрямку руху; ходьба навшпиньки та на п'ятах;

- біг повільний і швидкий з виконанням завдань за раптовими сигналами, біг у чергуванні з ходьбою, біг з подоланням нескладних перешкод (перестрибування позначеної лініями канави, пробігання по колоді, перелізання через конструкцію);

- стрибки на одній та на обох ногах, на місці та з просуванням уперед, через скакалку, обруч;

- кидки і ловіння м'ячів великих та малих, перекидання м'ячів у парах, метання на дальність, у різні цілі;

- лазіння, перелітання, прорізання через обручі, сходи та інші конструкції на спортивному майданчику;

- виси, упори на дитячій перекладині й інших конструкціях;

- вправи в рівновазі: ходьба по вузькій лінії, колоді, без та з предметами, з подоланням перешкод (переступання м'яча, натягнутої мотузки);

- вправи з предметами: м'ячами, обручами (катання обручів, стрибки через обручі, вертикальне катання обручів, обертання навколо тулуба), з кеглями, зі скакалками короткими і довгими (різноманітні стрибки на місці та в русі, поодиночі, по два);

- спортивні розваги з волейбольними, баскетбольними, футбольними м'ячами.

Спортивна година, як правило, проводиться у другій половині дня і має на меті закріплення рухових умінь і навичок учнів, набутих під час інших занять з фізичного виховання. Зміст спортивної години визначається: педагогічними завданнями; віковими особливостями; станом здоров'я і фізичної підготовки учнів; змістом програми з фізичної культури; умовами її проведення; бажанням дітей. Спортивна година має загальноприйняту трьохчасткову структуру, але, у відмінності від уроку фізичної культури, менш суворо регламентована. При проведенні спортивної години слід використовувати прийоми контролю й регулювання навантаження (Куртова, 2008; Рибалко, 2016).

Такі фізичні заняття проводяться щоденно. На організаційну частину занять відводиться 20–45 хв. Час, який залишився, використовують для самостійного виконання фізичних вправ, спілкування в процесі самостійної ігрової діяльності, виконання домашніх завдань із фізичної культури. Окрім організації активного відпочинку, у процесі цих занять вирішуються завдання укріплення здоров'я, покращення фізичного розвитку, удосконалення рухів та розвитку рухових якостей (*Закон України «Про дошкільну освіту»*; *Закон України «Про фізичну культуру і спорт»*).

Під час проведення цих занять необхідно передбачити відповідний одяг. Особливість таких занять полягає в тому, що вони проводяться у вільній обстановці й несуть ігровий і змагальний характер. Організацію спортивної години треба розглядати в тісному зв'язку з іншими формами занять. Їх розміщення в режимі шкільного дня повинно здійснюватися з

урахуванням часу проведення години здоров'я, прогулянок, а також прийому їжі та відпочинку.

Під час складання змісту занять учителі фізичної культури надають методичну допомогу вихователям. Із практики роботи груп перших-четвертих класів відомо, що більшість вихователів – учителі початкових класів, які знають зміст програми з фізичної культури, володіють основами методики занять фізичними вправами і за певної допомоги вчителя – фахівця самі все проводять на задовільному рівні. Однак, при плануванні змісту даної форми фізкультурних занять потрібно керуватися такими рекомендаціями:

- більшість застосовуваних вправ повинні бути знайомі дітям (попередньо засвоєні на уроках фізичної культури), але в той час, щоб підвищити інтерес учнів, потрібно застосовувати і не відомі їм вправи (ігри);
- доцільно включати в зміст вправи, які цікаві молодшим школярам;
- вправи або ігри повинні бути різносторонні за руховим змістом;
- вправи високої інтенсивності потрібно чергувати з вправами низької і середньої інтенсивності;

- важливо забезпечити умови, які сприятимуть прояву позитивних моральних якостей у дітей, що надасть їм радість і відчуття свободи і краси власних рухів, викликатиме інтерес від участі в колективному виконанні фізичних вправ (Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років; Москаленко, 2007).

За оптимальної організації спортивної години її ефективність виявляється на наступному суттєвому підвищенні активності нервових і психічних процесів. Крім цього в учнів молодшого шкільного віку досягається високий рівень працездатності, яка зберігається і в наступні дні навчального тижня. Але варто пам'ятати під час організації спортивної години, варто прагнути до урізноманітнення змісту занять у різні дні тижневого циклу. Ця форма занять, з одного боку, сприяє максимальному оздоровленню учнів, а з другого – приносить їм якомога більше задоволення.

Отже, система фізкультурно-оздоровчих заходів, які застосовуються в режимі груп продовженого дня, повинна бути побудована таким чином, щоб планування фізичної підготовки школярів базувалося не тільки на вікових, а й на індивідуальних особливостях розвитку. А також фізкультурно-оздоровчі заходи, які проводяться в режимі шкільного дня, сприяють зміцненню здоров'я учнів, розвитку їх фізичних здібностей. Поряд з цим вони допомагають відновлювати фізичну і розумову працездатність, яка знижується в процесі навчальної роботи.

Висновки. 1. Теоретичний аналіз спеціальної науково-методичної літератури свідчить, що зміст та спрямованість фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку на сучасному етапі не забезпечують належного рівня фізичної підготовленості й фізичного здоров'я, традиційні засоби

фізкультурно-спортивної роботи з дитячим контингентом не відповідають сучасним вимогам і потребують зміни.

Проведене дослідження підтвердило положення про те, що формування у старших дошкільників рухових дій з м'ячем може бути здійснено при створенні відповідних педагогічних умов: застосування системи вправ та ігор з м'ячем.

2. Здатність молодших школярів оволодівати рухами тісно пов'язана з їх віком. У дітей, при цілеспрямованому навчанні, можуть бути сформовані навички нескладних за технікою виконання елементів гри з м'ячем: ударів, ведення, зупинок, ловлі та вкидання м'яча, які виконуються різними способами та з різних вихідних положень, що складають основу ігор з м'ячем.

3. Найефективніше формування рухових дій з м'ячем відбувається при певному співвідношенні змісту та методів навчання в залежності від його етапів. Методика навчання дій з м'ячем дітей 6–9 років повинна спиратися на використання переважно ігрових форм організації навчального процесу і на цілісні методи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчковський, Е. С., Козленко, М. П., Цвек, С. Ф. (1998). *Система фізичного виховання молодших школярів*. К.: ІЗМН (Vilchkowskyi, Ye. S., Kozlenko, M. P., Tsvek, S. F. (1998). *System of physical education of junior schoolchildren*. Kyiv).
2. *Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років* (2016). К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка (*Child: Educational program for children from 2 to 7 years old* (2016). K.: Kyiv. Un-ty named after B. Hrinchenko).
3. Закон України «Про дошкільну освіту». Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (Law of Ukraine "On Preschool Education". Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>).
4. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Режим доступу: <https://zakon.help/law/3808-XII/> (Law of Ukraine "On Physical Culture and Sport". Retrieved from: <https://zakon.help/law/3808-XII/>).
5. Козерук, Ю. В., Новопашен, С. С. (2014). [Організаційно-методичні і практичні рекомендації проведення позаурочних оздоровчих занять фізичними вправами](#). Наука і освіта, 4, 85-88 (Kozeruk, Yu. V., Novopashen, S. S. (2014). Organizational-methodological and practical recommendations for carrying out extra-curricular exercises with physical exercises. *Science and Education*, 4, 85-88).
6. Коханець, П. П. (2006). Педагогічні умови формування фізичних і вольових здібностей дітей 8 і 9 років у процесі спрямованої фізичної підготовки. *Молода спортивна наука України, Вип. 10, Т. 1*, 74-79 (Kokhanets, P. P. (2006). Pedagogical conditions of formation of physical and volitional abilities of children of 8 and 9 years old in the course of directed physical training. *Young sports science of Ukraine, Issue 10, Vol. 1*, 74-79).
7. Куртова, Г. Ю., Іванов, Д. М. (2008). Здоровий спосіб життя як пріоритетна цінність виховання сучасних дітей та молоді. *Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту імені Т. Г. Шевченка. Випуск 55. Серія: педагогічні науки, 55. Том II*, 168-170 (Kurtova, H. Yu., Ivanov, D. M. (2008). Healthy lifestyle as a priority value of upbringing of modern children and youth. *Bulletin of Chernihiv state pedagogical university named after Taras Shevchenko. Issue 55. Series: Pedagogical Sciences, 55. Vol. II*, 168-170).

8. Москаленко Н. В. (2007). *Фізичне виховання молодших школярів*. Дніпропетровськ: вид-во «Іновація» (Moskalenko, N. V. (2007). *Physical education of junior pupils*. Dnipropetrovsk).
9. Москаленко, Н. В. (2007). Спрямованість фізичних навантажень на фізкультурно-оздоровчих заняттях з дітьми 6-10 років. Спортивний вісник Придніпров'я, 2-3, 57-62 (Moskalenko, N. V. (2007). Direction of physical loading at physical culture and recreation classes with children of 6–10 years old. *Sport Bulletin Dnieper*, 2-3, 57-62).
10. Рибалко, П. Ф. (2011). Особливості розвитку, формування і збереження здоров'я молоді в сучасних умовах. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка, Вип. 91, Т. 1, 392-394 (Rybalko, P. F. (2011). Features of development, formation and preservation of youth health in modern conditions. *Bulletin of the Chernihiv State Pedagogical University named after T.G. Shevchenko*, Issue 91, Vol. 1, 392-394).
11. Рибалко, П. Ф. (2016). Сучасні технології збереження та відновлення здоров'я молоді в діяльності фахівця з фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченко. Вип. 136. Серія: Педагогічні науки, 181-184 (Rybalko, P. F. (2016). Modern technologies for preservation and restoration of young people's health in the activity of a specialist in physical culture. *Bulletin of the Chernihiv State Pedagogical University named after T.G. Shevchenko*, Issue 136. Series: Pedagogical Sciences, 181-184).
12. Худолій, О. М. (2008). *Загальні основи теорії і методики фізичного виховання*. Харків: ОВС (Khudolii, O. M. (2008). *General principles of the theory and method of physical education*. Kharkiv).

РЕЗЮМЕ

Власенко Ирина, Харченко Сергей, Красилов Андрей. Педагогические условия формирования действий с мячом у детей младшего школьного возраста.

Основным направлением данного исследования является выявление педагогических условий, обеспечивающих эффективное воздействие игр и игровых упражнений с мячом на всестороннее развитие детей младшего школьного возраста, доказано положительное влияние занятий физическими упражнениями на состояние здоровья детей младшего школьного возраста и внедрение результатов в образовательный процесс начальных школ Украины.

Ключевые слова: физическое воспитание, мяч, двигательные качества, младший школьный возраст

SUMMARY

Vlasenko Iryna, Kharchenko Serhii, Krasilov Andrii. Pedagogical conditions for the formation of actions with ball in children of primary school age.

The main focus of this study is to identify pedagogical conditions that ensure effective impact of games and exercises with the ball on the comprehensive development of children of primary school age. In this study, the positive effect of physical activity on the state of health of children of primary school age and implementation of results in the educational process of Ukrainian schools has been proved.

In scientific substantiation of the methodology of development of physical qualities attention is concentrated, mainly, on improvement of each motor function in particular, and not at the simultaneous development of their whole complex. The peculiarity of such classes is that they are held in a free environment and are gaming and competitive. Organization of

the sporting hours should be considered in close connection with other forms of training. Their placement in the school schedule should be done taking into account time spent on health hours, walks, as well as meals and rest.

This direction of physical education contributes to the normal physical development of the body, inoculation and improvement of various motor skills in order to enhance health and forms such personality qualities as endurance, goal orientation, determination. Under the influence of physical exercises, functional and adaptive capabilities of the cardiovascular and respiratory systems, musculoskeletal system are expanded, the activity of enzymatic reactions increases, the intensity of redox processes in tissues increases, the organism's resistance to the action of adverse environmental factors increases, and a favorable effect on functional state of the nervous and endocrine systems is made, memory improves, irritability decreases, sleep is normalized.

The scientific substantiation of the pedagogical conditions of teaching children of 6–9 years old sporting games and development on this basis of the relevant methodological recommendations allow more widely to apply elements of ball games in the system of physical education of junior schoolchildren, to increase the motor regime by activating children in independent forms of gaming activity during walks.

Key words: physical education, ball, motor qualities, junior school age.

УДК 378.016:793.31

Анатолій Максименко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-5339-1365

DOI 10.24139/2312-5993/2018.10/352-362

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРНОГО ТАНЦЮ

У статті висвітлено особливості викладання українського фольклорного танцю. На основі використання історико-генетичного та ретроспективного аналізу було виявлено витоки й особливості становлення та розвитку українського фольклорного танцю. Застосування теоретичних методів наукового дослідження дозволило схарактеризувати методику навчання українському фольклорному танцю на кафедрах хореографії закладів вищої освіти. Установлено, що основним завданням фахівців, які займаються народною хореографією, є не тільки її популяризація, а й найбільш повна і ретельна фіксація оригіналів, реконструкція втрачених зразків, розробка та вдосконалення методик викладання, глибинне філософське осмислення ролі й сутності народного танцю як важливої невід'ємної частини української традиційної культури. Доведено, що вирішення цих завдань є можливим за умови об'єднання зусиль усіх зацікавлених у фольклорній хореографії фахівців.

Ключові слова: український народний танець, фольклорний танець, специфіка викладання танцю, хореографія.

Постановка проблеми. Прагнення сучасного суспільства до духовного відродження нерозривно пов'язане зі зверненням до культурної спадщини й усвідомлення національних традицій українського народу. На